

VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE
Jaarverslag van de secretaris over het jaar 1975

Inleiding

1975 was voor de partij een bijzonder jaar. Nu eens geen verkiezingen! Toch zouden veel leden er gaarne alle moeite en zorg voor over hebben gehad als de V.V.D. bij tussentijdse Kamerverkiezingen mee had kunnen helpen Den Uyl en de zijnen naar huis te sturen. Maar helaas, het kabinet is niet gevallen. Nog even wachten!

Toch was 1975 voor de partij allerminst een jaar van rust. Vele activiteiten werden ondernomen. De partij is reeds lang niet meer uitsluitend een kiesvereniging: In het verder in dit verslag op te nemen overzicht wordt die zienswijze ook voor dit jaar nog weer eens benadrukt.

1975 was het jaar van de wisseling in het voorzitterschap. Haya van Someren nam van die post afscheid. Een voorzitter waar de partij zeer veel dank aan verschuldigd is. Zij is een der genen die de V.V.D. heeft gemaakt tot die brede volkspartij waarin, met behoud van de eigen individuele benadering (een liberaal kenmerk), zich vandaag meer dan 80.000 Nederlanders herkennen, gezien hun lidmaatschap. Meer dan een miljoen, als wordt uitgegaan van het begrip kiezer! Mede door haar inspirerend leiderschap werd dit resultaat verkregen. Als ooit een verwijt over een tekort aan beweging gold, dan toch zeker niet met betrekking tot de wijze waarop Haya van Someren mee hielp gestalte te geven aan het liberalisme in Nederland tussen '69 en '75. De partij heeft dan ook op de jaarvergadering 1975 on dubbelzinnig uiting gegeven aan de gevoelens van dankbaarheid en waardering voor werk en persoon van de scheidende voorzitter.

In Frits Korthals Altes begroette de partij de nieuwe voorzitter. Een voorzitter voor wie de organisatie reeds langer dan een decennium geen geheimen meer heeft. Met voortvarendheid en visie is hij aan een taak begonnen die buitengewoon zwaar is. Waarom zwaar? Niet alleen omdat het een "vrijtijdsbesteding" is, maar bovenal omdat verwacht wordt dat met tact, geduld en verstand van zaken wordt gehandeld. Daarbij kan dan met Charles Colton (1780-1832) worden opgemerkt dat "wie zich aan het hoofd wil stellen van een partij, zal bemerken dat het moeilijker is om zijn vrienden te behagen dan om zijn vijanden in verlegenheid te brengen."

Gelukkig, ook dit jaar, ondersteunden veel leden - soms gezamenlijk, soms alleen - deze taak, vooral waar het de uitbouw en de instandhouding van de organisatie betrof.

Uit enquêtes onder nieuwe leden gehouden, blijkt steeds weer hoe belangrijk het werk in de afdelingen is. Het hoofdbestuur heeft dan ook hoge prioriteit toegekend aan scholing en vorming van kader. Bij de betreffende paragraaf in dit verslag wordt hier nader op ingegaan. Ook de afgetreden voorzitter heeft vele malen gepleit voor een andere opzet van die kadervorming. Het zal haar ongetwijfeld

voldoening geven, dat de aanzet tot die ontwikkeling nog in 1975 is gerealiseerd.

Een aanzet tot een geheel andere ontwikkeling werd gegeven, doordat het hoofdbestuur besloot deelcongressen te laten houden over onderwerpen die belangrijk zijn voor het bepalen van de inhoud van het door de partij op te stellen verkiezingsprogramma voor 1977 of voor zoveel te eerder! Op de vergadering van de partijraad over onderwijs (1 november) werd in discussiegroepen van gedachten gewisseld. De rapportages uit die discussiegroepen vormen even zovele bouwstenen voor het gedeelte over het onderwijs in het verkiezingsprogramma. Dat de partij veel waardering had voor deze opzet bleek uit de zeer grote opkomst van de leden en uit de wijze waarop alle aanwezigen deelnamen aan de discussie.

Het hoofdbestuur verwacht dat op die manier in voldoende mate - in aantal en naar niveau - bouwstenen worden aangedragen voor een programma, waarachter de overgrote meerderheid van de leden zich zal kunnen stellen.

Uit het bovenstaande blijkt dat toch ook in 1975 de V.V.D. zich voorbereidde het Nederlandse volk te overtuigen dat het huidige kabinet reeds te lang heeft gezeten. Dat vraagt veel inzet, zowel van besturen en commissies als van leden individueel. Het is verheugend te merken hoe in het hele land die activiteiten worden ontwikkeld die de V.V.D. doet blijven (met de woorden van mr. D.U. Stikker, de eerste voorzitter van de partij) "een sterk progressief gezinde partij, die allen omvat, voor wie geestelijke vrijheid primair is, sociale gerechtigheid plicht, en die het economisch leven niet willen zien verstarren in het keurslijf van socialistische dogmatiek, die uiteindelijk in het staatsabsolutisme moet eindigen."

Afdelingen

Het aantal afdelingen steeg van 524 op 31 december 1974 naar 540 op 31 december 1975. Hieronder volgt een overzicht per kamercentrale.

kamercentrale 's-Hertogenbosch:

opgericht: Berlicum en Middelrode, Schijndel en Schaijk.

kamercentrale Tilburg:

opgericht: Gilze/Rijen, Oisterwijk en Alphen en Riel.

kamercentrale Gelderland:

opgericht: Ubbergen en Heumen/Malden.

kamercentrale Dordrecht:

splitsing: Mijnsheerenland en Westmaas.

naamsverandering: Lexmond/Vianen in Lexmond/Vianen en omstreken.

kamercentrale Den Helder:

opgericht: Avenhorn.

kamercentrale Utrecht:

opgericht: Langbroek.

kamercentrale Zwolle:

opgericht: Hasselt.

kamercentrale Limburg:

opgericht: Bocholtz/Simpelveld, Klimmen, Horst-Sevenum-Grubbenvorst-Broekhuizen en Eijsden/Gronsveld.

Ondercentrales

Zoals in het jaarverslag over 1974 werd vermeld waren in de beschrijvingsbrief voor de jaarvergadering 1975 voorstellen tot reglementering van de ondercentrales opgenomen. Deze voorstellen zijn, tezamen met een reeks andere reorganisatie-voorstellen, uiteindelijk behandeld in een op 31 mei gehouden buitengewone algemene vergadering, waarover later in dit verslag meer. Deze buitengewone algemene vergadering aanvaardde het voorstel van het hoofdbestuur om alle afdelingen in regionale samenwerkingsverbanden - ondercentrales - in te delen. De grenzen daarvan worden in overleg met de desbetreffende afdelingen en kamercentrales door het hoofdbestuur vastgesteld. In enkele rijkskieskringen vallen de grenzen van de ondercentrales samen met die van de statencentrales (provinciale kieskringen). In de ondercentrales hebben alle afdelingen, die ertoe behoren, invloed via de centralevergadering. Een voorstel van het hoofdbestuur, dat alle afdelingen ook in het bestuur zouden zijn vertegenwoordigd, werd verworpen.

Kamercentrales

Informeel besprekingen tussen het dagelijks bestuur en de voorzitters der kamercentrales vonden in het verslagjaar nog plaats op 6 maart en 22 april. Door het besluit van de buitengewone algemene vergadering op 31 mei dat de leden van het hoofdbestuur, gekozen door de centralevergadering van de kamercentrale die zij vertegenwoordigen, zitting hebben in het dagelijks bestuur van hun kamercentrale, acht het hoofdbestuur voortzetting van deze informele besprekingen niet juist.

Kamerfracties

In de samenstelling van Eerste en Tweede Kamerfractie kwam in 1975 geen verandering.

Algemeen secretariaat

Ook in de bezetting van de staf van het algemeen secretariaat kwam in het verslagjaar geen wijziging. Wel werd besloten tot de benoeming, per 1 januari 1976, van een functionaris speciaal voor het vormings- en scholingswerk. Hierover onder het hoofd "kadervorming" meer.

Kadervorming

In de loop van 1975 besloot de minister van Binnenlandse Zaken met ingang van 1 januari 1975 het vormings- en scholingswerk van die politieke partijen die in de Tweede Kamer vertegenwoordigd zijn, te

subsidiëren. De subsidiëring geschiedt niet aan de politieke partijen zelf, maar aan afzonderlijke rechtspersonen, die verbonden zijn met deze partijen en de vorming en scholing tot uitsluitend of vrijwel uitsluitend doel hebben. Dit in het voetspoor van de sedert enkele jaren bestaande subsidiëring van de politiek-wetenschappelijke instituten. Na overleg met een aantal in de Tweede Kamer vertegenwoordigde partijen heeft minister De Gaay Fortman besloten de volgende subsidieregeling in te voeren:

- a. een subsidie van 90% in de eerste kosten van f.30.000.-;
- b. de kosten boven f.30.000.- komen in aanmerking voor een subsidie van 70%, waarbij als maximum een bedrag geldt dat berekend wordt naar de hieronder vermelde bedragen per zetel van de bovenbedoelde partijen in de Tweede Kamer:

voor elk van de eerste 10 zetels	f.9.000.-
voor elk van de 11e t/m 20e zetel	f.7.500.-
voor elk van de 21e t/m 30e zetel	f.6.000.-
voor elk van de 31e t/m 40e zetel	f.4.500.-
voor elk van de zetels boven 40	f.3.000.-

Op de begroting van Binnenlandse Zaken voor 1975 is voor deze subsidiëring f.1.620.000.- geraamd.

Voor de V.V.D. (22 zetels) kan deze regeling neerkomen op een subsidie van maximaal f.204.000.- onder de voorwaarde dat de V.V.D. met inbegrip van deze subsidie ten minste f.282.857.14 aan vormings- en scholingswerk, inclusief personeelskosten, besteedt. Hiervan blijft dan f.78.857.14 voor eigen rekening.

In verband hiermede werd op 25 juni opgericht de Stichting Vormings- en scholingsactiviteiten "Vrijheid en Democratie" (Stichting V.V.D.), waarvan het bestuur is samengesteld uit het dagelijks bestuur van de partij. Deze stichting benoemde op 8 december tot functionaris voor het vormings- en scholingswerk de heer M.R.van der Heijden te 's-Hertogenbosch, zulks met ingang van 1 januari 1976. Hij zal de werkzaamheden moeten gaan uitvoeren, voorbereid door de Landelijke Kadercommissie, die in de loop van 1975 werd gevormd. Onder het hoofd "Commissies" wordt deze commissie verder behandeld.

Voor de topkadercursus zie onder "Diverse partij-activiteiten".

Centrale ledenadministratie

Het ledental steeg van 78.759 op 31 december 1974 tot 82.831 op 31 december 1975, een netto toeneming met 4.072 of 5,17%. In een bijlage bij dit jaarverslag is een overzicht van het ledenbestand per 1 januari 1976 opgenomen.

Van de contributie kwam 96% binnen. Aan het eind van het verslagjaar werden 4.717 leden afgeboekt wegens wanbetaling en opzegging tegen 1 januari 1976.

"Vrijheid en Democratie"

Ons veertiendaags partij-orgaan verscheen in januari 1975 in een nieuwe uitvoering: van de courantenvorm werd overgegaan naar het magazine-formaat. Al spoedig bleek deze nieuwe vormgeving, verzorgd door het uitgeversbedrijf Ten Brink te Meppel, een succes.

Het blad verscheen in 1975 drieëntwintig maal; een speciale editie "Wat wil de V.V.D. voor de vrouw?" werd op 16 mei gewijd aan de Emancipade, de van 20 mei t/m 8 juni te Utrecht in het kader van het Internationale Jaar van de Vrouw gehouden manifestatie.

De redactieraad kwam bijeen op 10 februari, 26 mei en 10 december.

Jaarlijkse algemene vergadering

De jaarvergadering 1975 werd gehouden op vrijdag 14 en zaterdag 15 maart in het Turfschip te Breda. Nadat vrijdagmiddag bij acclamatie het voorstel van het hoofdbestuur om de oud-fractievoorzitter in de Tweede Kamer, oud-minister van Binnenlandse Zaken mr. W. J. Geertsema, commissaris der Koningin in de provincie Gelderland, het erelidmaatschap der partij aan te bieden was aanvaard, kwam na de vaststelling van de jaarverslagen van secretaris en penningmeester een voorstel van het hoofdbestuur aan de orde tot wijziging van artikel 18, lid 1, 2 en 7 der statuten. Dit voorstel, op een enkel punt geamendeerd door de afdeling Naarden, werd aangenomen. Daarmede was de mogelijkheid tot uitbreiding van het dagelijks bestuur in het leven geroepen. Alle overige in de beschrijvingsbrief opgenomen voorstellen van het hoofdbestuur tot wijziging van statuten en huishoudelijk reglement werden aangehouden tot een op 31 mei te houden buitengewone algemene vergadering. Aan de orde kwamen vrijdagmiddag nog de bespreking van het beleid van het hoofdbestuur - waarbij een motie van de afdelingen Haarlem, Zeist en Leusden tot uitstel van de benoeming van een voorzitter met 1053 tegen 214 stemmen en 51 blanco stemmen werd verworpen -, de benoeming van leden van de commissie van beroep en de commissie voor de reglementen, en voorstellen van een aantal afdelingen. Ten aanzien van deze voorstellen - van de afdeling Amsterdam tot instelling van een commissie ter bestudering van de problematiek van de binnengemeentelijke decentralisatie, mede in verband met de gewestvorming; van de afdeling Rijswijk tot het opstellen van enige beleidsnota's; van de afdeling 's-Gravenhage inzake de opstelling van een nieuw verkiezingsprogram en van de afdeling Velsen betreffende het verkiezingsprogram - werd het advies van het hoofdbestuur door de vergadering gevolgd.

Vrijdagavond werd de vergadering verlegd naar de congreshal, waar enige duizenden toehoorders de redevoeringen van de partij-voorzitter, mevrouw H. van Someren-Downer, en de voorzitter van de Tweede Kamerfractie, de heer H. Wiegel, beluisterden. Onder de gasten bevond zich the Right Honorable Jeremy Thorpe M.P., de leider van de Engelse Liberal Party, die na een begroetingswoord van de voorzitter de vergadering toesprak. Daarna volgde de benoeming van de heer Geertsema tot erelid der partij. De vrijdagavond werd besloten met de behandeling en aanvaarding van ontwerp-statuten en huishoudelijk reglement van een Federatie van Liberale Partijen van de Europese Gemeenschap, waarna de avond besloten werd met een feestelijk samenzijn, verzorgd door de afdeling Breda.

Zaterdagochtend werd eerst de behandeling van de voorstellen der afdelingen voortgezet. Met betrekking tot voorstellen van de afdeling Zevenaar inzake de contributieverdeling en het financieel verslag zegde het hoofdbestuur toe aan de buitengewone algemene vergadering van 31 mei een voorstel tot contributieverhoging per 1 januari 1976 voor te leggen. Een voorstel van de afdeling Spijkenisse betreffende de vrije meningsuiting in "Vrijheid en Democratie" werd na een toelichting door de hoofdredacteur van het blad ingetrokken.

Vervolgens kwamen aan de orde de rondvraag en de verkiezing van leden van het dagelijks bestuur. Aangezien tegenkandidaten ontbraken geschieden alle benoemingen zonder stemming. De vergadering benoemde tot voorzitter de heer mr. F. Korthals Altes, in de plaats van mevrouw H. V. van Someren-Downer, die te kennen had gegeven het voorzitterschap tussentijds te willen neerleggen. Herbenoemd werd de aan de beurt van periodieke aftreding zijnde ondervoorzitter, de heer mr. H. P. Talsma.

Tot algemeen secretaris werd, in de plaats van de heer Korthals Altes, verkozen de heer W.J.A. van den Berg; tot penningmeester, in de plaats van de heer A.W.J. Caron, die zich niet herkiesbaar had gesteld, mevrouw H.V. van Someren-Downer. Herkozen werd de aan de beurt van periodieke aftreding zijnde secretaris (voor de voorlichting) de heer dr. R.W. de Korte. Nieuw benoemd in het dagelijks bestuur werd ten slotte een achtste lid: de heer ir. T. Thalhammer. In verband met de reglementswijzigingen, voor te leggen aan de buitengewone algemene vergadering van 31 mei, vond geen verkiezing van hoofdbestuurleden plaats. De wijzigingen in de samenstelling van het hoofdbestuur worden vermeld onder het hoofd "Dagelijks en hoofdbestuur".

Na de bespreking van het beleid van de redactie van "Vrijheid en Democratie" en het stellen van vragen over het beleid der Kamerfracties werd een voorstel van het hoofdbestuur tot herziening van het reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal in behandeling genomen. Dit voorstel werd, na aanneming van een wijzigingsvoorstel van het hoofdbestuur op artikel 1, laatste alinea, en een amendement van de afdeling Eindhoven op artikel 3, lid 1, aanvaard, met dien verstande dat de buitengewone algemene vergadering op 31 mei zich zou dienen uit te spreken over het al dan niet bindend zijn van het advies van het hoofdbestuur aan de Statenfracties.

De zaterdagochtend werd besloten met een inleiding door het lid der Eerste Kamerfractie prof. dr. G. Zoutendijk over het rapport "Milieu, groei en schaarste" van de prof. mr. B. M. Teldersstichting. Zaterdagmiddag vond de overdracht van het voorzitterschap plaats. Toespraken werden gehouden door de aftredende voorzitter, mevrouw Van Someren, de nieuwe voorzitter, de heer Korthals Altes, de voorzitter der Eerste Kamerfractie, de heer mr. H. van Riel, de voorzitter van de Organisatie Vrouwen in de V.V.D., mevrouw mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton, de voorzitter van de Vereniging van Staten- en Raadsleden, mevrouw H. J. Schlemper-van Gijn, de voorzitter van de afdeling Rijswijk, die namens de partijleden geschenken overhandigde, de voorzitter van de J.O.V.D., de heer E. H. T. M. Nijpels, de voorzitter van de kamercentrale Gelderland, de heer A. Bos, namens alle kamercentrales, en de ondervoorzitter van de afdeling Breda, jhr. mr. J. J. van der Goes van Naters.

Na een dankwoord van de afgetreden voorzitter werd de vergadering besloten met het antwoord van de Kamerfracties op de vragen, over hun beleid gesteld.

Buitengewone algemene vergadering

Op zaterdag 31 mei werd in het Congresgebouw te 's-Gravenhage een buitengewone algemene vergadering gehouden ter behandeling van de voorstellen van het hoofdbestuur tot diverse wijzigingen van de statuten en het huishoudelijk reglement.

Door deze vergadering werden in grote lijnen de navolgende besluiten genomen:

1. Voorstel van het hoofdbestuur inzake het door de jaarlijkse algemene vergadering van 14 en 15 maart 1975 herziene reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Dit voorstel is door de vergadering ongewijzigd aangenomen, zodat artikel 9 lid 1 van dit reglement thans luidt als volgt:
9.1. Na de eventuele schrapping ingevolge artikel 8 maken de Staten-

fracties, gelet op de ingevolge artikel 7 voorgestelde lijst, de lijsten op die zullen worden ingediend in de provincies of groepen van provincies waar de verkiezing zal worden gehouden; zij brengen deze lijsten terstond ter kennis van het hoofdbestuur dan wel van de in artikel 9.2 bedoelde commissie alsmede van de andere Statenfracties.

Op verzoek van de afdeling 's-Gravenhage zette de voorzitter uiteen dat afwijking van de ingevolge artikel 7 voorgestelde lijst slechts een zeldzame uitzondering zou dienen te blijven.

2. Voorstellen van het hoofdbestuur inzake wijzigingen van het huishoudelijk reglement in verband met de door het hoofdbestuur overgenomen voorstellen van de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. Bij stemming sprak de vergadering zich, met 632 stemmen tegen en 560 stemmen vóór, in beginsel uit tegen deze voorstellen. De betreffende artikelen van het huishoudelijk reglement zijn derhalve op dit punt ongewijzigd gebleven.

3. Voorstel van het hoofdbestuur tot verhoging van de contributie per 1 januari 1976.

Dit voorstel is door de vergadering ongewijzigd aangenomen, zodat art. 1 lid 1 van het huishoudelijk reglement per 1 januari 1976 komt te luiden als volgt:

De minimumcontributie bedraagt per jaar:

voor aspirantleden	f.12.50
voor gezinsleden	f.12.50
voor leden van 18 tot 27 jaar	f.25.00
voor leden van 27 tot 65 jaar	f.50.00
voor leden van 65 jaar en ouder	f.30.00

Ook met het voorstel inzake de voorlopige verdeelsleutel - f.11.25 voor het partij-orgaan, en van het overige 44% voor het hoofdbestuur, 42% voor de afdelingen en 14% voor de kamercentrales - kon de vergadering zich verenigen.

4. Voorstellen van het hoofdbestuur inzake wijzigingen van statuten en huishoudelijk reglement in verband met de nadere regeling van ondercentrales en de besluitvorming over politieke resoluties en beleidsprogramma's.

Deze voorstellen zijn door de vergadering op enkele punten geamendeerd.

5. Voorstellen van het hoofdbestuur inzake wijzigingen in samenstelling en taakstelling van het dagelijks bestuur en het hoofdbestuur. Voor wat de samenstelling van het hoofdbestuur betreft heeft de vergadering voorstel B aangenomen.

De betreffende bepalingen in het huishoudelijk reglement luiden derhalve als volgt:

22a.1. Negentien leden van het hoofdbestuur, die niet deel uitmaken van het dagelijks bestuur, zijn afgevaardigden van de rijkskieskringen, gekozen door de centralevergaderingen van de kamercentrales in die rijkskieskringen, alsmede een vertegenwoordigster van de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D., gekozen door het bestuur van deze stichting.

22a.2. Voor zover deze negentien leden niet reeds deel uitmaken van het bestuur van de kamercentrale waartoe zij behoren, respectievelijk van het dagelijks bestuur van de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D., maken zij in hun hoedanigheid van lid van het hoofdbestuur tevens deel uit van het bestuur van de kamercentrale resp. van het dagelijks bestuur van de stichting. Voor zover een kamercentrale een dagelijks bestuur heeft, maken de in dit lid bedoelde leden van het hoofdbestuur tevens deel uit van het dagelijks bestuur van de kamercentrale.

Voor het overige zijn ook deze voorstellen door de vergadering op enkele punten geamendeerd.

Ter zake van de samenstelling van de partijraad is artikel 31 f van het huishoudelijk reglement komen te luiden als volgt: "een aantal door de centralevergadering van iedere kamercentrale te kiezen leden, waarbij elke kamercentrale telkens een lid kiest voor elke keer dat het percentage van de leden van de partij dat tot de desbetreffende kamercentrale behoort deelbaar is door 1,5; daarbij wordt het percentage van de leden van de partij dat tot een kamercentrale behoort naar boven afgerond tot 1,5 of een veelvoud van 1,5."

De overgangsbepalingen en ontwerpbesluiten ten slotte werden ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

In de loop van de ochtend werd de behandeling van de reglementaire voorstellen door de voorzitter onderbroken. Allereerst stelde hij de vergadering in kennis van een resolutie, op vrijdag 30 mei op de Landdag van de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. aangenomen. De tekst van deze resolutie luidde:

"De Organisatie "Vrouwen in de V.V.D." op 30 mei 1975 op haar Landdag te Utrecht bijeen;

van mening dat voor een goede samenwerking tussen de landen van de EEG verschillen in de rechtspositie van de vrouw in de aangesloten landen belemmerend kunnen werken;

verzoekt de leden der V.V.D.-fracties in de Staten-Generaal om met hun geestverwanten uit andere landen al het mogelijke te doen om te komen tot een zo groot mogelijke verbetering en harmonisatie in de wetgeving t.a.v. de rechtspositie van de vrouw, in het bijzonder wat betreft de sociale wetgeving."

Vervolgens stelde de voorzitter de navolgende door de afdeling Eelde ingediende motie aan de orde:

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie in algemene vergadering op 31 mei 1975 te 's-Gravenhage bijeen,

- kennis genomen hebbende van de recente ontwikkelingen in Portugal,
- ernstig bezorgd over de aantasting van fundamentele vrijheidsrechten aldaar, zoals de vrijheid van meningsuiting,
- spreekt haar solidariteit uit met het streven van al die democratische politieke groeperingen in Portugal, die zich inzetten voor het tot stand komen van een waarachtige, parlementaire democratie en gaat over tot de orde van de dag.

De vergadering stelde zich bij acclamatie achter deze motie.

Nadat de voorzitter hierna had medegedeeld dat de laatste stand van de "tientjesactie" (zie onder "Diverse partij-activiteiten")

f.506.106.65 bedroeg, bijeengebracht door rond 35.000 leden, hetgeen neerkomt op een gemiddeld bedrag van f.14.50 per lid, ging hij over tot de prijsuitreiking aan de winnaars van de ledenwerfcampagne.

De eerste prijs viel toe aan de afdeling Roerstreek, wier ledenbestand groeide van 52 op 1 oktober 1974 naar 215 op 15 mei 1975, een stijging van 317%. De prijs bestond uit de aanbidding door het hoofdbestuur aan de afdeling Roerstreek van een feestavond, te houden op een nader te bepalen datum: de heer Wiegel verklaarde zich bereid daar het woord te voeren. Voorts kreeg de afdeling een partijvlag. De secretaris der afdeling, de heer Ten Have, sprak een dankwoord, waarbij hij er speciaal de nadruk op legde dat bij het werven van nieuwe leden steeds de beste resultaten worden bereikt door het persoonlijk contact. Zijnerzijds bood hij namens de afdeling een product van Limburgs bodem in de vorm van vier grote bossen asperges aan de voorzitter, de algemeen secretaris en de beide fractievoorzitters aan.

De tweede en derde prijs gingen respectievelijk naar de afdeling Putten (Gld.) - van 163 naar 258 leden, een stijging van 58% - en de afdeling Krimpen a/d IJssel - van 172 naar 263 leden, een stijging van 53%. Zij kregen een partijvlag aangeboden.

Dit intermezzo ter onderbreking van de agenda der vergadering werd besloten met een korte toespraak door de voorzitter der Tweede Kamerfractie, ter toelichting van de politieke situatie van dat ogenblik.

Dagelijks en hoofdbestuur

In 1975 werden twaalf hoofdbestuursvergaderingen gehouden, en wel op 6 en 20 januari, 3 februari, 3 en 24 maart, 21 april, 26 mei, 25 augustus, 20 september, 27 oktober, 24 november en 17 december. Het dagelijks bestuur vergaderde daarnaast nog op 17 januari - deels met het dagelijks bestuur van de J.O.V.D. -, 24 februari, 19 maart, 17 april, 26 mei, 19 juni, 11 augustus, 1 en 22 september, 13 oktober, 10 en 20 november en 8 december.

In de samenstelling van het hoofdbestuur kwamen in de loop van het verslagjaar aanzienlijke wijzigingen. In verband met de op 31 mei te behandelen voorstellen tot wijziging van statuten en huishoudelijk reglement, die onder meer een andere wijze van verkiezing van het hoofdbestuur inhielden, was de vervulling van vacatures, in 1975 ontstaan door periodieke aftreding, aangehouden tot het najaar. In de loop van oktober en november werd door de centralevergaderingen van de betreffende kamercentrales in deze vacatures voorzien. Dit geschiedde eveneens ten aanzien van de vacature, ontstaan door de verkiezing van het hoofdbestuurslid voor de rijkskieskring 's-Hertogenbosch tot lid van het dagelijks bestuur, en ten aanzien van enkele vacatures, ontstaan door tussentijds aftreden.

Aan het eind van het verslagjaar was de situatie aldus:

rijkskieskring 's-Hertogenbosch - in vacature ir.T.Thalhammer benoemd dr.ir.A.P.Kole te Nuenen.

rijkskieskring Tilburg - in vacature ir.R.H.Pegel (periodiek aftredend) benoemd jhr.mr.J.J.van der Goes van Naters te Ulvenhout.

rijkskieskring Nijmegen - in vacature drs.B.U.Haagsma (periodiek aftredend) benoemd drs.J.Rietsema te Beek (gem.Ubbergen).

rijkskieskring 's-Gravenhage - in vacature drs.A.van Boven (periodiek aftredend) benoemd drs.A.W.van Ommeren te 's-Gravenhage.

rijkskieskring Amsterdam - in vacature mr.J.M.Bast (tussentijds aftredend) benoemd G.K.J.M.Hamm te Amsterdam.

rijkskieskring Haarlem - in vacature P.M.van Drooge (periodiek aftredend) herbenoemd P.M.van Drooge te Heemstede.

rijkskieskring Leeuwarden - in vacature drs.J.H.van Ulzen (tussentijds aftredend) benoemd drs.H.I.de Haan te Harlingen.

rijkskieskring Zwolle - in vacature P.Muntendam (periodiek aftredend) benoemd G.Sparreboom te Luttelgeest (NOP).

rijkskieskring Assen - in vacature A.J.Evenhuis (periodiek aftredend) benoemd J.A.van der Linde te Roden.

rijkskieskring Maastricht - in vacature drs.F.M.Fey (tussentijds aftredend) benoemd J.Combse te Weert.

Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. - ingevolge de op 31 mei aangenomen reglementswijzigingen heeft deze stichting voortaan slechts

één plaats in het hoofdbestuur. De stichting wees voor deze plaats aan het reeds zitting hebbende lid mevrouw mr.M.N.W.Dettmeijer-Labberton.

Vereniging van Staten- en Raadsleden - ingevolge de op 31 mei aangenomen reglementswijzigingen heeft voortaan de voorzitter van de Vereniging van Staten- en Raadsleden zitting in het hoofdbestuur met adviserende stem.

Ten slotte: in oktober wees de kamercentrale Utrecht voor het hoofdbestuurslid voor de rijkskieskring Utrecht, drs.Z.W.van Wulfften Palthe, die voor de komende drie maanden wegens verblijf buitenslands zijn hoofdbestuurslidmaatschap niet zou kunnen vervullen, als waarnemer aan de voorzitter dezer kamercentrale, mr.J.E.J.Hemmes te Utrecht.

Partijraad

De partijraad kwam in openbare vergadering bijeen op 20 september, ter bespreking van een drietal resoluties over eigen woningbezit en van de politieke toestand, en op 1 november, ter bespreking van een zevental stellingen alsmede een tweetal resoluties betreffende het onderwijs.

Commissies

De commissie van beroep kwam in 1975 nog eenmaal bijeen, en wel op 1 oktober, ter behandeling van het beroep van een lid van de afdeling Rosmalen tegen zijn royement door de afdeling. Partijen bleken inmiddels tot een modus vivendi te zijn gekomen, zodat de commissie geen uitspraak behoefde te doen.

De activiteiten van de door het hoofdbestuur ingestelde commissies zijn als een afzonderlijke bijlage bij dit jaarverslag gevoegd.

Radio- en televisiezendtijd

De drie televisie-uitzendingen - op 19 februari, 21 mei en 22 oktober - brachten per uitzending wederom een ledenaanwas van 400 tot 600 nieuwe leden. Zowel voor de televisie- als voor de radio-uitzendingen bleef de in 1974 gekozen gevarieerde opzet gehandhaafd.

Brochures en publicaties

Op een persconferentie op 30 januari werd een nieuwe brochure van de Landelijke Middenstandscmissie "Ondernemerschap van zelfstandigen" gepresenteerd.

Eveneens in januari verscheen een gemoderniseerde herdruk van het urgentie-program.

Als een z.g. "wit boekje" verschenen gebundeld de redevoeringen van de heren mr.H.van Riel en mr.J.de Wilde bij de algemene politieke en financiële beschouwingen in de Eerste Kamer en de redevoering van prof.dr.G.Zoutendijk bij de behandeling van het wetsontwerp "Regelen met betrekking tot de prijzen en tarieven voor het leveren van aardgas" in de Eerste Kamer.

Eveneens als "wit boekje" onder de titel "Het grote ontwaken - nieuwe kansen" werden de redevoeringen van mevrouw Van Someren en prof. Zoutendijk bij de Onderwijsbegroting in de Eerste Kamer op 4 maart uitgegeven.

Ten slotte verscheen nog een "wit boekje" met de toespraken, door mevrouw Van Someren, de heer Wiegel, de heer Korthals Altes en de heer Zoutendijk op de jaarvergadering gehouden.

In de maand juni verscheen een brochure "Dwaze zelfdoeners?" Ter gelegenheid van de Emancipade werd een folder "Wat wil de V.V.D. voor de vrouw?" uitgegeven.

Aan het einde van het verslagjaar kwamen nog twee nieuwe folders tot stand: "Vrije mensen kiezen zelf", met indrukmogelijkheid voor de afdelingen, en "Er is meer dan één goede reden", speciaal gericht op ledenwerving.

Diverse partij-activiteiten

a. Tientjesactie.

In april werd een nieuwe "tientjesactie" gehouden. De resultaten waren overweldigend en hartverwarmend. Aan het einde van het verslagjaar was de netto-opbrengst rond f.500.000.- (er komen nog steeds bijdragen binnen); de afdelingen ontvingen daarvan f.1.- per lid.

b. Tournee dagelijks bestuur.

In de periode tussen de jaarlijkse algemene vergadering van maart en de buitengewone algemene vergadering van 31 mei heeft een delegatie uit het dagelijks bestuur onder leiding van de voorzitter een aantal bezoeken afgelegd aan de kamercentrales. Tijdens deze bezoeken werd uitvoerig van gedachten gewisseld met de besturen van de kamercentrales en die van de desbetreffende ondercentrales en afdelingen over organisatorische en politieke aspecten. Het belang van deze besprekingen werd door alle betrokkenen als zeer nuttig ervaren. Op grond hiervan besloot het dagelijks bestuur een nieuwe tournee voor het winterseizoen 1975/76 te plannen.

c. Ledenwerfactie.

De ledenwerfactie 1974/75 vond haar afsluiting op 31 mei tijdens de buitengewone algemene vergadering te 's-Gravenhage. Gesteld kan worden dat deze actie goede resultaten heeft opgeleverd. In september werd door de Landelijke Propagandacommissie een nieuwe actie opgezet voor het seizoen 1975/76.

d. Topkadercursus.

Voor het eerst sinds 1967 werd weer een topkadercursus georganiseerd. Onder leiding van de heer mr.H.van Riel, die zich ook met de opzet en voorbereiding had belast, kwamen tachtig enthousiaste en geïnteresseerde partijleden gedurende de weekends van 8 en 9 maart, 22 en 23 maart en 5 en 6 april in het Conferentie-oord De Pietersberg te Oosterbeek bijeen, om te luisteren naar en te discussiëren met de navolgende inleiders:

prof.dr.A.F.Manning, hoogleraar te Nijmegen, over "Verschuivingen in de r.k.-theologie en -sociologie na circa 1935";
prof.dr.P.Steenkamp (K.V.P.), hoogleraar te Eindhoven en lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, over "Wat wil de K.V.P. binnen de Nederlandse politiek";
prof.dr.G.Zoutendijk (V.V.D.), hoogleraar te Leiden en lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, over "Onderwijs. Zelfontplooiing of gerichtheid op de samenleving";

drs. J.P.A. Gruijters (D'66), minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, over "De vrij zwevende intellectueel";
J.J. Lindner, parlementair commentator Volkskrant, over "De politieke journalist in verband met de politieke werkelijkheid";
prof.dr. P. Valkenburgh, hoogleraar te Groningen, over "Het beeld Marcuse, Habermas, Adorno. Alternatieve figuren in de Nederlandse samenleving";
P.C. Elfferich (A.R.), oud-wethouder van Delft en lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, over "De Anti-Revolutionaire Partij met haar nieuwe programmapunten" (praktijk);
prof.dr. L.M. de Rijk (P.v.d.A.), hoogleraar te Leiden en lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, over "Logica en het gebruik daarvan";
mr. J.J. van der Lee (P.v.d.A.), burgemeester van Eindhoven, over "Bestuurder en socialist";
prof.dr. J.W. van Hulst (C.H.), hoogleraar te Amsterdam en lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, over "Wat gebeurde er vóór en na 1945 in de N.H. Kerk. Theologische verschuivingen, o.m. Barth" (theorie);
dr. K. de Vries (C.H.), directeur Friese Academie van Wetenschappen en lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, over "De Christelijk-Historische Unie. Plaats binnen het CDA" (praktijk);
prof.dr. I.A. Diepenhorst (A.R.), hoogleraar aan de V.U. en lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, over "Wat speelde zich in de gereformeerde theologische wereld na 1945 af. Rol van de V.U. daarbij" (theorie);
prof.dr. C.F. Karsten (V.V.D.), bankier en hoogleraar te Rotterdam, over "De economische situatie in de wereld: olie, energie en inflatie. Rol van de banken, de multi-nationals en de regeringen";
mr. H. van Riel (V.V.D.), lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, over "Andere tijden, andere zeden, andere leiders. Thorbecke, Van Houten, Cort van der Linden".

Tijdens het tweede weekend werd een discussie-avond gehouden, waarbij het forum werd gevormd door mevrouw Van Someren en de heren Korthals Altes, Wiegel, Tuynman, Scherpenhuizen en Zoutendijk.

e. Voorbereidingen verkiezingsprogramma.

In februari ging een brief van de voorzitter uit aan de voorzitters der partijcommissies met het verzoek voor het eind van de zomervacantie "bouwstenen" voor een nieuw verkiezingsprogramma te ontvangen. In november werd na overleg met de voorzitters van de partijcommissies besloten over deze bouwstenen deelcongressen te laten organiseren door de kamercentrales ten einde de meningsvorming en discussie over het nieuwe werkprogramma - de vorm die het hoofdbestuur nader verkoos boven die van een verkiezingsprogramma - in zo breed mogelijke kring onder de leden te doen plaatsvinden.

Stichting Organisatie "Vrouwen in de V.V.D."

Het Internationale Jaar van de Vrouw was ook voor onze vrouwenorganisatie van grote betekenis. De voorbereidingen voor de Emancipade, van 20 mei tot en met 8 juni te Utrecht gehouden, namen zeer veel tijd en energie van het bestuur in beslag. Het moge de dames tot voldoening strekken dat hun stand algemeen tot de best geslaagde werd gerekend.

De jaarlijkse Landdag werd op 30 mei op de Emancipade gehouden. De jaarconferentie op 24 en 25 oktober was als steeds een succes.

Liberale Internationale

Het jaarlijks congres werd van 25 tot 28 september in Edinburgh gehouden. Het thema was: Problemen van vakbonden in een vrije democratische staat en gemeenschap.

Ter voorbereiding van het in 1976 te houden congres voor de totstandkoming van een Federatie van liberale partijen in de landen van de EEG werden ontwerp-statuten aan de algemene vergadering voorgelegd.

Vereniging van Staten- en Raadsleden

In het afgelopen jaar werden verschillende acties gevoerd onder de V.V.D.-raadsleden, niet-leden der vereniging, met het resultaat dat het ledental van rond 1400 steeg tot rond 1500.

Om de vele staten- en raadsleden zo goed mogelijk te informeren werden verschillende commissies ingesteld. In 1975 waren de volgende commissies werkzaam: commissie Gewestwet, commissie Diepdelversrapport, commissie Binnengemeentelijke Decentralisatie, commissie Koop- en Erfpacht en commissie ter bestudering van de problematiek van de artikel 12 gemeenten.

De commissie Gewestwet, de commissie Diepdelversrapport en de commissie Binnengemeentelijke Decentralisatie brachten dit verslagjaar rapport uit.

Daarnaast werden vele vergaderingen georganiseerd. Op 15 februari werd een bijeenkomst gehouden voor de statenleden over de concept-structuurschets voor een bestuurlijke indeling, gevolgd door een algemene bijeenkomst op 13 september over het concept-ontwerp van Wet reorganisatie binnenlands bestuur.

De wethouders, burgemeesters en gemeentesecretarissen vergaderden op 18 april in Rotterdam en Zwolle. Beide bijeenkomsten waren gewijd aan het vraagstuk van het functioneren van de wethouder binnen het college van burgemeester en wethouders. De heren H.J.L.Vonhoff, burgemeester van Utrecht, en drs.J.Weekhout, raadslid en oud-wethouder van Enschede, hielden hierover inleidingen, resp. in Rotterdam en Zwolle.

Op 6 juni vergaderden de statenleden en Eerste Kamerleden in het gouvernementsgebouw van Limburg te Maastricht. Tijdens de vergadering, die gewijd was aan de problematiek van de ruimtelijke ordening, sprak de heer drs.J.F.Scherpenhuizen, lid van de Tweede Kamer en lid van Provinciale Staten van Groningen, over de derde nota ruimtelijke ordening en gaf de heer ir.M.H.C.Lodewijks, lid van Provinciale Staten van Limburg, de visie van Limburg op deze nota en op de problematiek van de voorbereiding en uitvoering van de ruilverkaveling.

Het jaarlijks congres der Vereniging vond op 7 en 8 november in "De Blije Werelt" te Lunteren plaats. Op de vrijdagavond trad het vormingstheater Proloog op, welke voorstelling gevolgd werd door een felle discussie, waarin met name stelling werd genomen tegen de wijze waarop Proloog het stuk opbouwde, namelijk op grond van onjuiste gegevens die als waar werden voorgesteld.

Zaterdagmorgen sprak de heer H.J.L.Vonhoff, oud-staatssecretaris van CRM, over het sport- en jeugdbeleid in provincie en gemeente, waarna in de middag aan de hand van stellingen in groepjes gediscussieerd werd.

De jaarvergadering werd eveneens op de zaterdagmorgen gehouden.

Voorts verdienen vermelding de vele regionale bijeenkomsten, speciaal voor de raadsleden, alsmede de twee bijeenkomsten van de gedepu- teerden met de heer H.Wiegel, fractievoorzitter in de Tweede Kamer, en het dagelijks bestuur der vereniging, alwaar over actuele vraag- stukken, zich voordoend in de provincie, beraadslaagd werd.

"Provincie en Gemeente" verscheen wederom geregeld. Een dit jaar ingestelde redactieraad besteedde er onder leiding van de heer J.Koppenaal, directeur van het Bureau Provincie- en Gemeentepolitiek, zeer veel zorg aan.

W.J.A.van den Berg, algemeen secretaris.

mr.M.M.F.van Everdingen, secretaresse.

Slot

Uit de voorafgaande opsomming van activiteiten in de partij blijkt duidelijk hoeveel leden zich op de een of andere manier verdienste- lijk maken. Of dat nu is in besturen, in commissies of in welk ander voor de partij onontbeerlijk college.

De eminente voorganger van ondergetekende heeft gedurende tal van jaren zijn grote waardering uitgesproken met betrekking tot die mede- werkers, die met elkaar het "Thorbeckehuis" tot een begrip maken. Ook ondergetekende wil na bijna een jaar intensief contact deze zienswijze onderschrijven. Een onvoorstelbare hoeveelheid werk wordt door hen verzet. Het algemeen secretariaat heeft kans gezien de grote stroom van nieuwe leden te verwerken en tevens alle initiatieven van de partijleiding - en het waren er in 1975 vele - uit te werken. Zonder het werk van de leden in hun vrije tijd zou de partij geen levend organisme zijn, maar zonder het werk van het "Thorbeckehuis" zou het zelfs de vraag zijn of de partij nog kon bestaan.

Met de verkiezingen in het vooruitzicht, met de kadervorming nieuwe stijl in een periode van opbouw en met het propaganda-apparaat dat iedere dag weer klaar moet staan om te reageren op situaties en mensen, hoopt ondergetekende dat alle medewerkers noch hun goede humeur noch hun werklust zullen verliezen. Want de V.V.D. rekent op hen!

W.J.A.van den Berg,
algemeen secretaris.

LEDENLIJST V.V.D. PER 1 JANUARI 1976.

Code	Kamercentrale	Totaal	01*	02*	03*	04*	05*	06*
A	's-Hertogenbosch	3840	158	2702	285	681	12	2
B	Tilburg	3668	166	2518	318	656	4	6
C	Arnhem	6264	211	3635	1322	1077	8	11
D	Nijmegen	4144	182	2721	400	832	6	3
E	Rotterdam	2646	208	1499	538	392	5	4
F	's-Gravenhage	4867	191	2062	1650	951	6	7
G	Leiden	8703	401	5539	992	1744	16	11
H	Dordrecht	6658	249	4417	811	1165	9	7
	Amsterdam	2518	181	1434	647	246	4	6
J	Den Helder	4333	130	2923	557	714	6	3
K	Haarlem	7492	266	4561	1346	1299	10	10
L	Middelburg	1917	61	1277	241	335	1	2
M	Utrecht	7682	323	4579	1266	1530	7	17
N	Leeuwarden	2804	63	1774	490	473	1	3
O	Zwolle	4861	151	3073	674	951	7	5
P	Groningen	3574	193	1984	715	672	6	4
Q	Drenthe	3434	69	2114	620	622	4	5
	Limburg	3162	164	2141	197	654	6	0
S	Brussel	125	4	81	12	27	1	
H.B.	H.B.rechtstreeks	139	6	104	11	16		2
		82.831	3377	51.138	13.052	15.037	119	108

* Betekenis codecijfers:

01 = 18 t/m 26 jaar

02 = 27 t/m 64 jaar

03 = 65 jaar en ouder

04 = gezinsleden

05 = aspirantleden

06 = ereleden en leden van verdienste

VERSLAG VAN DE WERKZAAMHEDEN DER PARTIJCOMMISSIES IN 1975

Volgens artikel 27 bis, lid 3 van het Huishoudelijk Reglement dienen de partijcommissies jaarlijks, door tussenkomst van het algemeen secretariaat, een beknopt schriftelijk verslag van hun werkzaamheden uit te brengen, dat als bijlage van het jaarverslag van de secretaris aan de algemene vergadering wordt voorgelegd. De partijcommissies voldoen hierbij aan hun reglementaire verplichting.

COMMISSIE BUITENLANDSE ZAKEN

voorzitter: H.A.M. Hoefnagels, secretaris: mevrouw H.S.v.Aartsen-Warsen.

De commissie kwam in het verslagjaar zeven maal bijeen. Belangrijkste onderwerp van gesprek in de eerste maanden van het jaar was de nota Europese Eenwording. Op 15 maart bood de commissie deze nota, waar het lid der commissie mr.H.R.Nord een zeer belangrijk aandeel in had, aan het hoofdbestuur aan. Het hoofdbestuur verzocht de commissie daarop ten behoeve van Vrijheid en Democratie een korte samenvatting van de nota te maken. De commissie voldeed gaarne aan dit verzoek. In het artikel, dat op 22 augustus in Vrijheid en Democratie werd gepubliceerd, werd de nota van de commissie besproken tegen de achtergrond van drie andere rapporten over dit onderwerp: het rapport van de Adviescommissie Europese Unie (commissie-Spiereburg); het voor de Liberale Internationale opgestelde rapport "The Attainment of European Union as a Contribution to World Stability and Peace" (rapport-Malagodi) en het rapport voor de Europese Commissie (rapport-Marjolin). Deze drie rapporten werden ook in de commissie zelf uitvoerig besproken. Na afronding van het rapport over de Europese Eenwording wijdde de commissie zich aan het opstellen van de bouwstenen voor een nieuw verkiezingsprogramma. Deze konden op 18 juni aan de partijvoorzitter worden aangeboden. Andere onderwerpen die in de commissie aan de orde kwamen waren:

- het actief kiesrecht voor in het buitenland woonachtige Nederlanders. Een advies hierover werd gepubliceerd in Vrijheid en Democratie van 2 mei.
- de totstandkoming van de federatie van liberale partijen in de EEG.
- de nota "Ontwapening en veiligheid" van minister van der Stoep en staatssecretaris Kooymans.
- tal van actuele zaken, zoals de situatie in Portugal en Spanje, en de begroting van Buitenlandse Zaken.

Daar de commissie Buitenlandse Zaken met de Defensiecommissie de eer te beurt viel de stellingen voor het eerste deelcongres te mogen opstellen, rondden de beide commissies de werkzaamheden dit jaar af met een gezamenlijke vergadering.

CULTURELE COMMISSIE

voorzitter: mr.dr.s.L.J.F. Wijsenbeek, later opgevolgd door mevrouw M. Sicman-Hardeman.

secretaris: mejuffrouw drs.I. Günther.

De commissie vergaderde in de verslagperiode vijf maal.

Met enthousiasme werd gehoor gegeven aan de oproep van de partijvoorzitter tot het leveren van een inbreng in het nieuwe verkiezingsprogramma. Vier commissieleden kwamen een aantal malen bijeen om een concept-tekst op te stellen, die later aan de vergadering werd voorgelegd.

Markante conclusie was dat de zgn. drempelvrees niet zozeer te wijten is aan hoge toegangsprijzen doch veeleer aan de onbekendheid met het gebodene.

Tijdens bespreking van de C.R.M.-begroting voor 1975 kwamen o.a. het monumentenbeleid, het orkestenbestel en het functioneren van de Raad voor de Kunst aan de orde. Wat dit laatste betreft werd een aparte bespreking gewijd aan de nieuwe bepalingen betreffende de Raad voor de Kunst.

De situatie bij het Rotterdams Philharmonisch Orkest ontstaan door de eenzijdige salarisverhoging van 10% door de Gemeente Rotterdam en de consequenties daarvan voor b.v. het Residentie Orkest door het uitblijven van een beslissing van de minister werd onder de loep genomen.

Voorts waren in 1975 onderwerp van discussie:

- a) de nota inzake het Massamediabeleid
- b) het vormingstoneel
 - ad a) Het door de minister gehanteerde woord "vertrossing" dat op zichzelf reeds een veroordeling van de betreffende omroep inhoudt, wordt onjuist geacht.
 - ad b) De commissie zette zich af tegen de eenzijdigheid van het vormingstoneel. Omdat dit soort toneel het karakter heeft van onderwijs vroeg men zich af of het Ministerie van Onderwijs dit niet zou moeten subsidiëren in plaats van C.R.M. Ook zou overwogen kunnen worden om dit toneel te subsidiëren via de afnemers.

De in 1974 opgezette nieuwe werkwijze van de commissie, kreeg in het verslagjaar nadere uitwerking en voldeed uitstekend. Bij deze werkwijze wordt een goed contact met de kamerleden onderhouden en met name bij de behandeling van de C.R.M.-begroting voor 1976 bleek dat de inbreng van de commissieleden, elk vanuit hun speciale deskundigheid, duidelijk doorklonk in hetgeen in de Tweede Kamer naar voren werd gebracht. Zowel de commissieleden als de kamerleden stelden deze adviseringsmogelijkheid zeer op prijs.

DEFENSIECOMMISSIE

voorzitter: mr. J.M. Bast.
secretaris: H. de Booy.

De commissie kwam in de verslagperiode elf maal bijeen.

Zowel aan de aktuele politiek als aan het verrichten van achtergrondstudies werd de nodige aandacht besteed. De aktuele politiek vormde een vast agendapunt, waarbij zowel kamerleden als commissieleden de gelegenheid hadden tot het stellen van vragen zodat een uitstekende uitwisseling van informatie gewaarborgd was.

Wat betreft de achtergrondstudies kunnen genoemd worden het militair straf- en tuchtrecht, werk- en rusttijdenregeling en doel en legitimiteit van de krijgspacht. Discussie over het laatste onderwerp zal het komende jaar worden voortgezet.

Een uitgebreide bespreking vond plaats over de mogelijkheid en wenselijkheid van een vrijwilligersleger, mede op verzoek van de heer Vorwaayen, die lid is van de Staatscommissie ter bestudering van deze problematiek.

Veel aandacht werd besteed aan de inbreng van de defensiecommissie in het nieuwe verkiezingsprogram. Deze inbreng zal in 1976 een vervolg krijgen in een deelcongres over defensie en buitenlandse politiek dat door de kamercentrale 's-Gravenhage zal worden georganiseerd; stellingen ten behoeve van dit congres werden geformuleerd.

Op 22 september bracht de commissie een bezoek aan de marinebasis Den Helder. De kort daarvoor aangekondigde afschaffing van de Neptunes gaf het bezoek een zeer aktueel karakter. Deze kwestie kreeg in het contact met de belangenverenigingen dan ook bijzonder veel aandacht.

Door de adviserende leden Ploeg en Keja werden in Vrijheid en Democratie artikeltjes gepubliceerd o.a. gewijd aan de aanschaf van de YF-16 en aan de verruiming gewetensbezwaren. Ook werd een interview gepubliceerd met de voorzitter van de commissie, mr. J.M. Bast.

Door een aantal leden van de commissie werd regelmatig medewerking verleend aan politieke scholings-cursussen gewijd aan de defensieproblematiek.

GRONDWETSCOMMISSIE

coördinator: mr. H.P. Talsma.

De commissie kwam in het verslagjaar niet bijeen.

COMMISSIE JEUGD- EN JONGERENWERK

voorzitter: H.J.L. Vonhoff.

secretaris: mejuffrouw M.Th.M. Tangel.

Tijdens de verslagperiode vergaderde de commissie negen maal.

Na een wat moeizame start in het vorig jaar kwamen de activiteiten van de commissie jeugd- en jongerenwerk in 1975 goed van de grond. Aanvankelijk werd begonnen met de verkenning en de afbakening van het werkterrein. Dit heeft geleid tot de formulering van een aantal stellingen over deelgebieden die, in de vorm van een interim-notitie, aan de partijvoorzitter werden aangeboden. Hoewel de discussie over deze punten nog niet volledig was afgerond meende de commissie toch dat ze zeer geschikt zouden zijn als "bouwstenen" voor een paragraaf betreffende jeugd- en jongerenwerk in een nieuw verkiezingsprogram. In het komende jaar zullen de diverse onderwerpen in een tweede interim-notitie verder worden uitgediept.

Een zeer belangrijk punt van discussie was het probleem van de werkende jongeren waarbij getracht werd te komen tot een definitie van dit begrip. Gesproken werd aan de hand van een nota van de afdeling Eindhoven.

Het scheppen van reële ontplooiingsmogelijkheden voor deze kansarme groep was onderwerp van discussie en zal in een tweede interimnotitie nader worden uitgewerkt.

Voorts was een aantal leden van de commissie aanwezig op het jaarlijkse congres van de Vereniging van Staten- en Raadsleden, gewijd aan het sport- en jeugdbeleid in provincie en gemeente. De heer Vonhoff sprak tijdens dit congres. Het was verheugend te kunnen constateren dat de gedachtenwisseling in de discussiegroepen grote overeenkomst vertoonde met de discussies in de commissie, zoals die waren vastgelegd in de interim-notitie.

LANDELIJKE LANDBOUWCOMMISSIE

voorzitter: ir.D.S. Tuijnman, secretaris drs.D.H. Franssens.

De commissie kwam in het verslagjaar driemaal bijeen. In twee vergaderingen werden de bouwstenen voor het verkiezingsprogramma vastgesteld, die in juli werden ingeleverd. In het najaar besprak men traditiegetrouw de begroting. Men besprak eveneens de eigen werkwijze en kwam tot de conclusie dat de vergaderfrequentie iets moest worden vergroot. Wel werd geconstateerd dat het zwaartepunt van de activiteiten toch in de regionale landbouwcommissies diende te liggen.

COMMISSIE MILIEUHYGIËNE

voorzitter: dr.L. Ginjaar, secretaris: H.S.van Aartsen-Warsen.

De commissie kwam in het verslagjaar twaalf maal bijeen.

De commissie milieuhygiëne legde zichzelf dit jaar een bijzonder straf vergaderschema op. Dit was mede noodzakelijk omdat men een zeer ambitieus programma van te behandelen onderwerpen (ongeveer 30!) had opgesteld.

De commissie vatte haar in 1974 opgestelde nota samen in een artikel dat op 2 mei verscheen in Vrijheid en Democratie. Een notitie over milieueffingen werd opgesteld en gevoegd bij de stukken voor het deelcongres gewijd aan milieuhygiëne.

Bij het opstellen van de bouwstenen voor het nieuwe verkiezingsprogramma zocht de commissie aansluiting bij het rapport "Milieu, groei en schaarste" van de Teldersstichting. Op 4 september werden de bouwstenen aan de partijvoorzitter aangeboden.

Onderwerpen die in de commissie aan de orde kwamen, waren o.a.:

- de stuurgroep nationaal programma milieuhygiëne;
- de wet Luchtverontreiniging (vergunningenstelsel, fondsen en uitkeringen);
- de geluidhinder;
- de Oxirane-affaire;
- coördinatie milieuwetgeving en bestuur;
- het structuurschema drink- en industriewatervoorziening;
- de begroting van Volksgezondheid en Milieuhygiëne.

Een traditie is reeds de jaarlijkse bijeenkomst met de milieuspecialisten uit de Statenfracties. Belangrijkste onderwerp van bespreking was ditmaal de toepassing van de Hinderwet en van de Wet Luchtverontreiniging.

De commissie kon redelijk tevreden op de eigen activiteiten terugblikken al moest worden geconstateerd dat men niet zoveel kans zag een goede follow-up aan de besprekingen in de commissie te geven. Men liet het hoofdbestuur weten dat een uitbreiding van de commissie dringend gewenst is.

Tot de grote spijt van de commissie kondigde de voorzitter, dr.L. Ginjaar, aan het einde van het jaar aan dat hij zich om persoonlijke redenen genoodzaakt zag het lidmaatschap van de commissie neer te leggen.

LANDELIJKE ONDERWIJS COMMISSIE

voorzitter: prof.dr. R.Braams (later opgevolgd door H.J.L.Vonhoff),
secretaris: mej.M.Th.M. Tangel.

De onderwijscommissie kwam in de oude samenstelling vier maal bijeen; in de nieuwe samenstelling één maal.

In de eerste maanden werd aandacht besteed aan een nota over werkende jongeren van de afdeling Eindhoven, de nota "Beleidsplan voor het onderwijs aan groepen in achterstandsituaties" en het eindrapport van de Structuurcommissie "M.H.N.O.-M.S.F.O."

Er bestond in de commissie ontevredenheid over het eigen functioneren en in overleg met de Algemeen Secretaris werd besloten te trachten in een geheel nieuwe opzet de activiteiten van de L.C.C. opnieuw van de grond te krijgen. Om dit mogelijk te maken bedankten medio 1975 alle leden voor hun lidmaatschap.

Na een voorbereidingsfase werd op 1 december een vergadering gehouden onder voorzitterschap van de heer Vonhoff waarin betreffende de structuur en werkwijze enkele beslissingen werden genomen.

Er zal een centrale commissie worden gevormd; onder auspiciën daarvan zullen een aantal secties opereren, n.l. kleuter-en basisonderwijs; AVO-VWO; LMBO; tertiair onderwijs; partiële leerplicht, her- en bijscholing; en rechtspositie en financiën.

Voorzitter en secretaris van een sectie maken deel uit van de centrale commissie. Een sectie zal gaan bestaan uit zes tot negen personen.

De commissie is ervan overtuigd dat met deze opzet in het komende jaar een vruchtbare discussie over tal van onderwijsproblemen op gang kan komen en een daadwerkelijke advisering aan kamerfracties en hoofdbestuur kan worden gerealiseerd.

COMMISSIE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

voorzitter: ir.H.P.Huffnagel, secretaris: mevr.H.S.v.Aartsen-Warsen.

De commissie kwam in het verslagjaar zeven maal bijeen.

Ingevolge een besluit van het hoofdbestuur d.d. 3 maart kreeg de subcommissie ontwikkelingssamenwerking van de buitenlandse commissie de status van zelfstandige partijcommissie.

Naar aanleiding van plannen voor een nota ontwikkelingssamenwerking, die zowel binnen de commissie als binnen de Teldersstichting bestonden, besloot men de krachten hier te bundelen en gezamenlijk te werken aan een breed opgezet rapport.

Haar bouwstenen voor het nieuwe verkiezingsprogram leverde de commissie in juni bij de partijvoorzitter in. Hoewel uiteraard het grootste gedeelte van de vergaderingen was gewijd aan het opstellen van de bovengenoemde nota, besprak de commissie ook een aantal zaken, zoals de begroting voor ontwikkelings-samenwerking, de UNIDO-conferentie in Lima etc. Aan het einde van het jaar werd de kleine commissie ontwikkelings-samenwerking, die nog slechts 6 leden telde, uitgebreid met 3 nieuwe leden.

COMMISSIE RUIMTELIJKE ORDENING

voorzitter: ir.J.M.van Rossem, secretaris: L.Hermans.

In 1975 werd door de commissie negen maal vergaderd.

Drie belangrijke onderwerpen vroegen de aandacht te weten, het verzoek van de partijvoorzitter om mee te denken over de paragraaf betreffende ruimtelijke ordening in het nieuwe verkiezingsprogram, de Oriënteringsnota Ruimtelijke Ordening en de begroting voor 1976. De eerste maanden van het jaar werden besteed aan het nieuwe verkiezingsprogram, waarbij de nadruk viel op het functioneren van de Wet op de Ruimtelijke Ordening op de verschillende niveau's (rijk, provincie, gemeente).

Vóór de behandeling van de Oriënteringsnota werd uitgebreid over deze nota van gedachten gewisseld. Fundamenteel onderzoek als grondslag van de nota, de autonomie van de gemeenten, de bevolkingsgroei en het spreidingsbeleid waren even zoveel punten van discussie. Ook de voorbereiding van de begrotingsbehandeling kreeg veel aandacht; het accent werd gelegd op de procedures bij wetswijzigingen, verkorting van procedures bij bestemmingsplannen, inspraak e.d. Voorts kan worden vermeld dat ter voorbereiding van het deelcongres over ruimtelijke ordening en milieu op 10 december een gezamenlijke vergadering met de commissie Milieuhygiëne werd gehouden. De commissie stelt zich voor in het volgend jaar van gedachten te wisselen over een mogelijke wettelijke regeling van de inspraak, wijziging van de Onteigeningswet, de regeling van een voorkeursrecht van gemeenten bij de verwerving van onroerend goed over de Verstedelijkingsnota.

SOCIAAL ECONOMISCHE COMMISSIE

voorzitter: mr.H.P.Talsma, secretaris: H.S.v.Aartsen-Warsen.

De commissie kwam in het verslagjaar vijf maal in plenaire vergadering bijeen.

Men besprak de door de verschillende werkgroepen opgestelde bouwstenen voor het verkiezingsprogram, discussieerde over het concept voor een nota Ondernemingsrecht en wisselde met de Tweede Kamerleden van gedachten over actuele politieke kwesties. Om te voorkomen dat de SEC door uitbreiding van de werkgroepen al te omvangrijk zou worden, werd besloten dat naast de voorzitter slechts 2 à 3 leden per werkgroep deel zouden uitmaken van de plenaire vergadering.

De Centrale Werkgroep, die zich omdoopte in Economische Werkgroep (voorzitter mr.H.P.Talsma, secretaris H.S. van Aartsen-Warsen) kwam zesmaal bijeen. Deze werkgroep houdt zich vooral bezig met de actuele financieel-economische politiek. Zo werden de nota Werkgelegenheid en de nota Inkomenspolitiek van het kabinet uitvoerig besproken. Een door deze werkgroep ingesteld studie-groepje adviseerde de Tweede Kamerleden over de omvang van het structurele begrotingstekort. De heer Joekes actualiseerde het ontwerp voor de brochure "Dwaze Zelfdoeners", die onder auspiciën van de SEC in juni verscheen.

De werkgroep maakte een schema voor de financieel-economische inbreng in het verkiezingsprogramma.

Na veel discussie over de ontwikkeling van de overheidsuitgaven besloot men een werkgroep in te stellen die moet nagaan wat over de periode tot 1985 de mogelijkheden zijn om tot beheersing van de overheidsuitgaven te komen. Deze werkgroep zal op korte termijn verslag uitbrengen.

De werkgroep Sociale Aangelegenheden (voorzitter H.F. Heijmans, secretaris H.S. van Aartsen-Warsen) kwam negenmaal bijeen. De werkgroep legde de laatste hand aan het geschrift "Sociaal is 't", een presentatie van ons sociaal beleid, en bood dit aan het hoofdbestuur aan. Nader overleg met een aantal hoofdbestuursleden leidde tot bijwerken van de tekst op een aantal punten. De SEC zal hierover een nader oordeel vellen. Na intensieve besprekingen konden de bouwstenen voor een sociaal beleid voor het nieuwe verkiezingsprogramma op 12 september aan de voorzitter worden aangeboden. Door de genoemde werkzaamheden stagneerde de afwerking van de nota over de integratie van de werkloosheidswetten enigszins. Het bleek vervolgens noodzakelijk het ter tafel liggende concept te actualiseren.

Met de Landelijke Middenstandscmissie werd een werkgroep ad hoc gevormd die een intern rapport uitbracht over de AAW.

Een werkgroep ad hoc, gevormd met de commissie Volksgezondheid, besprak in een vergadering het probleem van het ziekteverzuim.

De werkgroep besprak tal van actuele onderwerpen, waarbij veel aandacht kregen: de kinderbijslag, de studiefinanciering, de uitvoeringsorganisatie van de werkloosheidsvoorzieningen en de AWBZ. De werkgroep werd in het voorjaar uitgebreid met vier nieuwe leden. De heer Verweij, die zich door drukke werkzaamheden genoodzaakt zag het voorzitterschap van de werkgroep neer te leggen, werd opgevolgd door de heer Heijmans.

De werkgroep Ondernemingsrecht (voorzitter drs.G.M.V. van Aardenne secretaris H.S. van Aartsen-Warsen) wijdde nog vier vergaderingen aan het opstellen van het rapport, waar het hoofdbestuur en de Tweede Kamerfractie om hadden gevraagd. Ondanks diepgaande discussie bereikte men over het laatste hoofdstuk van het rapport, gewijd aan de wijze van samenstellen van de Raad van Commissarissen, geen overeenstemming. Er werden twee versies van dit hoofdstuk geconcipieerd, waarover de SEC een eindoordeel zal vellen.

De Belastingwerkgroep (voorzitter dr.J.C.L.Huiskamp) werd nieuw leven ingeblazen. Deze - nog kleine - groep droeg bouwstenen aan voor de fiscale paragraaf van het verkiezingsprogramma en diende de Tweede Kamerfractie van advies.

De Werkgroep Woningbouw en Huurbeleid kwam acht maal bijeen.

Men trof voorbereidingen voor de partijraad gewijd aan het rapport "Baas in eigen huis", formuleerde bouwstenen voor het nieuwe verkiezingsprogramma en diende de Tweede Kamerfractie van advies. Jhr. mr. G.O.J. van Tets legde het voorzitterschap van de werkgroep neer. Een opvolger werd in het verslagjaar nog niet gevonden. De werkgroep zal in 1976 verder worden uitgebreid.

COMMISSIE VERKEER EN VERVOER

voorzitter: drs. L. van Leeuwen, secretaris H.S.v.Aartsen-Warsen.

De commissie kwam in het verslagjaar vijf maal bijeen.

In het najaar van 1974 had de commissie Verkeer en Vervoer haar mandaat aan het hoofdbestuur teruggegeven. Na overleg met o.a. de Tweede Kamerleden die deze commissie adviseerden, werd een nieuwe commissie samengesteld onder voorzitterschap van drs. L. van Leeuwen. Deze commissie kwam voor het eerst bijeen op 17 april. De belangrijkste taak in het verslagjaar was het opstellen van de bouwstenen voor het nieuwe verkiezingsprogramma. Aan het eind van dit jaar was men hiermee klaar. Voorts diende de commissie de Tweede Kamerleden van advies in tal van actuele zaken, waaronder uiteraard de begroting van Verkeer en Waterstaat.

COMMISSIE VOLKSGEZONDHEID

voorzitter: P. Muntendam, secretaris: mevr. N.H. van den Broek-Laman Trip.

De commissie kwam in de verslagperiode acht maal bijeen.

Uitgebreid werd gediscussieerd over de Structuurnota Gezondheidszorg, waarbij met name de openbare gezondheidszorg versus de particuliere instellingen, de bevoegdheid van de regionale raden, de financiering van de gezondheidszorg en de wetgeving aan de orde kwamen. Ook aan het rapport Diagnostische Centra werd een vergadering gewijd.

Aan de oproep van de partijvoorzitter tot het leveren van "bouwstenen" voor het nieuwe verkiezingsprogramma werd gehoor gegeven. Tijdens de beraadslagingen hierover werd aandacht besteed aan problemen als fluoridering, de positie van de huisarts in de gezondheidszorg, de gehandicaptenzorg, abortus, grondrechten van de patiënt, vaccinatieprogramma's, etc.

De werkgroep volksverzekering, onder voorzitterschap van de heer Rietkerk, had door de actuele ontwikkelingen langer tijd nodig dan was voorzien om de werkzaamheden af te ronden. Begin 1976 zal het rapport verschijnen.

In 1975 kwam gereed het rapport "Gezondheidszorg in de Eerste Lijn", waarin vele facetten van de wijkgezondheidscentra aan de orde komen. Het door een werkgroep geschreven concept werd grondig besproken en van een aantal wijzigingen voorzien. Uiteindelijk werd besloten het rapport als discussienota te publiceren; samenvatting en conclusies verschenen in Vrijheid en Democratie.

Tenslotte besteedde de commissie veel aandacht aan de eigen structuur en werkwijze. Men kwam tot de conclusie dat door uitbreiding van de commissie met een aantal disciplines een betere basis voor discussie gecreëerd zal worden; voor speciale onderwerpen zouden ad hoc groepen van deskundigen kunnen worden gevormd. Het hoofdbestuur ging akkoord met deze opzet en heeft inmiddels de afdelingsbesturen verzocht via de "Mededelingen van het hoofdbestuur", om namen te noemen van mogelijke leden voor de commissie Volksgezondheid.

LANDELIJKE MIDDENSTANDSCOMMISSIE

Voor de landelijke middenstandscmissie van de VVD was 1975 een jaar, dat gonsde van vele activiteiten op allerlei gebied. Oorzaken daarvan vormden de vele problemen, waar in dit verslagjaar de middenstand in zijn geheel of belangrijke delen daarvan door de loop der ontwikkelingen in de praktische gang van zaken geconfronteerd werden, alsmede talrijke plannen in de vorm van wetsontwerpen of nota's van de regering, die diverse sectoren van de middenstand in mindere of meerdere mate aangaan.

Consequentie van laatstgenoemde zaken betekende in meerdere gevallen, dat de commissie haar aandacht en energie in belangrijke mate moest wijden aan het negatieve werk van het opzetten voor deze regeringsplannen van vercordeling of ombuiging daarvan.

Sprekend voorbeeld daarvan was in 1975 de aankondiging van invoering van inkomenstoelagen en garanties in de interim-nota van de regering inzake het inkomensbeleid.

De inzichten, die de commissie in de loop der tijd zelf ontwikkeld had met betrekking tot het beleid voor het midden- en kleinbedrijf, hadden kort voor het verslagjaar gestalte gekregen in de brochure getiteld: "Ondernemerschap van zelfstandigen".

Eind januari 1975 is dit geschrift van de commissie aangeboden aan de landelijke pers. Enige tijd daarna werd tevens het groene licht gegeven voor verdere verspreiding van deze inventarisatie door de commissie van het beleid ten aanzien van het midden- en kleinbedrijf.

Medio het verslagjaar is deze inventarisatie uitgediept en aangepast voor een inbreng door de commissie voor het op te stellen nieuwe partijprogram van de VVD.

Bijzondere aandacht van de commissie verkreeg in het verslagjaar het eind december 1974 verschenen wetsontwerp van de regering betreffende een volksverzekering tegen arbeidsongeschiktheid. Een werkgroep, die ondermeer bestond uit diverse leden van de commissie, en daarnaast oock de commissie in haar volledige samenstelling, is gedurende enkele maanden vele malen bijeengeweesst om zich te buigen over het voor en tegen van deze nieuwe sociale voorziening, de gewenste opzet daarvan en de financiële consequenties, die deze verzekering gaat opleveren.

Ten aanzien van het laatste ging het niet alleen om de last, die deze volksverzekering gaat opleveren voor de tegen arbeidsongeschiktheid te verzekeren zelfstandigen, maar bovendien om de gevolgen voor de branches van tussenpersoon in het verzekeringswezen, die hiermede een werkterrein zou worden ontnomen.

Na uitvoerig beraad en het raadplegen van diverse deskundigen op dit onderdeel van het verzekeringswezen kon een en ander afgesloten worden eind augustus 1975 met een aan alle facetten van deze kwestie afgewogen rapportage aan het hoofdbestuur en kamerfracties van onze partij.

De commissie heeft zich daarnaast gebogen over diverse, andere wetsontwerpen die gedurende het verslagjaar in behandeling waren bij de Tweede Kamer en welke de middenstand aangaan. Genoemd zij:

- wijziging van de winkelsluitingswet, in het bijzonder voor wat betreft de openstelling op zaterdagmiddag;
- ontwerp-wet beperking cadeaustelsel 1976.

Over het werk aan deze voorstellen van wet en aan andere kwesties is door de commissie enkele malen in ons partijorgaan "Vrijheid en Democratie" gerapporteerd, opdat alle leden van de VVD zich konden oriënteren over deze activiteiten van de landelijke middenstandscommissie. Van de diverse onderwerpen, die aan de orde kwamen, onder meer voor voorlichting over de inzichten der commissie dienaangaande aan de betrokken kamerleden van onze partij, dienen wij U te melden:

- speciale regelingen voor credietverlening aan het midden- en kleinbedrijf, alsmede het optreden van verstoring der concurrentieverhouding door overheidssteun;
- problematiek van de werkgelegenheid en de loonpolitiek;
- fiscale zaken als de druk van belastingen, verhoging van de tarieven der inkomstenbelasting, de zelfstandigenaftrek, verruiming van de reserveringsmogelijkheden in het kader der fiscale oudedagsreserve, de regeling voor de gehuwde, in het bedrijf van haar echtgenoot meewerkende vrouw, verhoging van het btw-tarief van 16% naar 18% per 1.10.76 e.d.
- brancheproblemen als de sanering van de broodbakkerij-sector en het invoeren van minimum-marges voor de slijters, teneinde het wegvallen van de verticale prijsbinding voor gedestilleerde producten op te vangen;
- para-commercialisme in diverse branches als die van horeca, tuinaanleg en verkoop van verzekeringen, alsmede eventuele aanpak van het verschijnsel der beunhazerij.

Al met al kan er geconstateerd worden, dat er op diverse terreinen resultaten zijn bereikt met het versterken van de positie van het midden- en kleinbedrijf middels het regeringsbeleid. Aan de andere kant roepen de sterk overheersende ondertonen daarvan vraagtekens op. Deze geluiden spruiten voort uit de filosofieën, die leven bij de progressieve partijen, welke in het verslagjaar in het kabinet Den Uyl vertegenwoordigd waren.

Zij zijn te kenschetsen als: "een nostalgisch verlangen van het weergeven van reliëf aan de functie van de in vroeger jaren zwoegende kruidenier op de hoek, gekoppeld aan een streven om het midden- en kleinbedrijf meer te betuttelen, mogelijk zelfs tot en met bemoeiing met het gebeuren op het individuele bedrijf;

daarnaast plannen voor het invoeren van inkomenstoeslagen en - garanties, alsmede een teragdrücken van het goed renderende bedrijf naar een minimum-winst via hoge belastingen, premies voor sociale verzekeringen en overheidstarieven".

COMMISSIE NOORDEN DES LANDS

voorzitter: mr.H.P.Talsma, secretaris: drs.H.B.Eenhoorn.

De commissie kwam één maal bijeen om zich te beraden over haar inbreng in het verkiezingsprogram.

LANDELIJKE PROPAGANDA COMMISSIE

voorzitter: dr.R.W. de Korte, secretaris: J. den Ouden.

In october 1974 werd door de L.P.C. een aanzet gemaakt voor een nieuwe landelijke ledenwerfactie. Deze ledenwerfactie werd in mei van het verslagjaar afgerond.

Tijdens de buitengewone ledenvergadering van de partij op 31 mei in Rotterdam maakte voorzitter Korthals Altes de winnaar van deze actie bekend.

	<u>ledental</u> <u>1-10-'74</u>	<u>ledental</u> <u>15-5-'75</u>	<u>stijging</u>	<u>stijgings-</u> <u>percentage.</u>
Roerstreek	52	217	165	317%
Putten (G)	163	258	95	58%
Krimpen a/d IJssel	172	263	91	53%

De gevoerde wijze van ledenwerving is medio 1975 vervolgens door de L.P.C. kritisch bezien en op advies van enkele uit haar midden samengestelde werkgroepen, besloot zij ook per october 1975 weer een nieuwe, enigszins meer op de persoonlijke benadering, gerichte ledenwerfactie te beginnen.

In zijn algemeenheid kan zeker gesteld worden, dat beide ledenwerfacties zeker een positieve bijdrage hebben geleverd om tot een netto toename van 4071 nieuwe leden in het verslagjaar te komen.

Teneinde ook de propaganda activiteiten van de L.P.C. beter te kunnen onderbouwen, werden gedurende drie kwartalen onder de nieuwe leden enquêtes gehouden, terwijl tevens eenmaal werd deelgenomen aan het omnibus-onderzoek van het bureau Legendijk.

In mei vond de "Emancipade 1975" plaats, waaraan ook de Stichting Vrouwen in de VVD deelnam. De L.P.C. verleende daarbij daadwerkelijke steun bij de opzet en inrichting van de VVD-stand. Gesteld mag worden, dat de VVD op deze manifestatie er "zeer goed" uitkwam.

Wat het informatiemateriaal betreft zijn ook dit jaar weer een aantal herschreven folders vervaardigd en uitgegeven.

Voorts dient vermeld te worden, dat de L.P.C. een werkgroep "voorbereiding nieuw verkiezingsplan" heeft ingesteld, die nog voor het einde van het jaar een afrondend advies heeft uitgebracht.

Tenslotte zij nog gewezen op de radio en T.V. uitzendingen voor politieke partijen. Gesteld kan worden dat de VVD hiervan een deskundig gebruik maakt.

De L.P.C. hoopt met haar adviserende en begeleidende werkzaamheden ook in dit verslagjaar weer een positieve bijdrage te hebben geleverd aan het geheel van propagandistische activiteiten. Zij brengt daarbij dank aan al diegenen, die haar bij haar werkzaamheden hebben ondersteund.

LANDELIJKE KADER COMMISSIE

In het voorjaar werden de cursussen, die georganiseerd waren voor het seizoen 1974-1975 afgewerkt. De cursussen bestonden uit totaal drie cursusdagen, waarvan één onderwerp op één cursusdag werd gegeven. De onderwerpen waren:

- 1) strategie van de politieke tegenstander
- 2) programcolleges en de ervaringen daarmee
- 3) tegenstellingen liberalisme en socialisme van vandaag.

Cursussen werden door de deelnemers tussen redelijk tot goed beoordeeld.

Het dagelijks bestuur van de partij heeft in haar vergadering van maart 1975 een stuurgroep "vorming en scholing" ingesteld bestaande uit de DB-leden F. Lauxstermann (voorzitter), W.J.A. van den Berg en ir.T.Thalhammer. Voorts werd een Landelijke Kader Commissie ingesteld, bestaande uit de leden van de stuurgroep en een vertegenwoordiger van iedere kamercentrale. Op deze wijze werd een directe verbinding gelegd met de diverse kamercentralebesturen. De doelstelling van de commissie zou zijn het totaal aan vorming- en scholingactiviteiten in de partij te verdiepen en zo nodig te herorganiseren.

De zeer intensieve voorbereidende besprekingen over de te organiseren vorming- en scholingsactiviteiten leidden ertoe, dat een drietal kadercursussen, op 10 verschillende plaatsen in den lande zou worden gehouden. Iedere cursus zou bestaan uit drie cursus (zater) dagen.

De betreffende onderwerpen werden als volgt gekozen:

- 1) Discussie- en vergadertechniek
- 2) Strategie van de politieke tegenstander
- 3) De Liberale filosofie.

Reeds in november ging de eerste cursus van start. Zij werd door de deelnemers als een zeer groot succes gekenmerkt. De voorbereiding van de twee volgende cursussen was aan het eind van het verslagjaar zover gevorderd, dat in januari 1976 respectievelijk april 1976 met de uitvoering begonnen zou kunnen worden.

De bovenvermelde cursussen zijn bedoeld voor kaderleden in de partij, m.a.w. diegenen, die reeds enige bestuurlijke en of politieke ervaringen hebben opgedaan. Daarnaast heeft de commissie zich bezig gehouden met de voorbereidingen van z.g. informatiecursussen. Deze cursussen zullen worden georganiseerd voor diegenen, die nog geen bestuurlijke ervaring hebben.

De voorbereiding van de topkadercursus werd uitgesteld tot begin januari 1976.

Vermeldenswaard is nog, dat het vorming- en scholingswerk ten dele zal worden gesubsidieerd door de overheid. Om deze reden is dan ook een "Stichting" ingesteld n.l. De Stichting Scholing en Vorming onder wiens auspiciën al het scholing- en vormingswerk zal worden uitgevoerd.

bestuur van de Stichting wordt gevormd door het dagelijks bestuur van de partij. Men kan zich erop verheugen, dat de voorbereidingen van het totale vorming- en scholingswerk thans op een aanige gespecialiseerde wijze wordt uitgevoerd, dat deze voor de toekomst zeker goede resultaten zal opleveren.

slotte zij vermeld, dat op 1 januari 1976 als adjunct-secretaris, sociaal belast met het vorming- en scholingswerk, is benoemd de heer M.R. van der Heijden.